

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1161605/1

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב מאיר פרימן – אב"ד, הרב מאיר קאהן, הרב יצחק רפפורט

התובע: פלוני

נגד

הנתבעת: פלונית (חסויה, באמצעות אפוטרופוסיה אלמוני ואלמונית)

הנדון: היתר אישה שנייה לבעל שאשתו סובלת מקיהיון (דמנציה, שיטיון) מתקדם ותנאיו

פסק דין

הצדדים נישאו בשנת 1981 ואין להם ילדים. בפני בית הדין בקשת הבעל לקבלת היתר לשאת אישה שנייה, בשל מחלת האישה הגופנית והנפשית וחוסר יכולתה לתפקד. הבעל צירף תשובה הלכתית שקיבל מבית דין פרטי בבני ברק המתירה לו לשאת אישה שנייה ועימה חתימות של מאה רבנים שהצטרפו להיתר.

הבעל ביקש להקדים את הדיון בבית הדין. בהחלטה מיום כ"ח בשבט תשע"ח (13.2.18) בעניין הבקשה להקדמת דיון קבע בית הדין את אופן ניהול ההליך בבית הדין, להלן לשון ההחלטה:

הוגשה בקשת הבעל להקדמת מועד הדיון בבקשה למתן היתר נישואין.

בית הדין נעתר למבוקש על ידי קביעת דיון מקדמי.

על כן, קובעים מועד לדיון מקדמי לשמיעת הבקשה ליום י"ח אדר תשע"ח (5.3.18) בשעה 15:10.

לצורך טיפול בבקשה למתן היתר נישואין יש צורך לפעול בהתאם לאמור בתקנות הדיון, להלן תקנות הדיון בנדון:

פרק כ: היתר נישואין

קעג. בבקשת בעל להתיר לו לישא אישה על אשתו יהיו מהלך הדיון ופסק הדין כבכל משפט רגיל.

קעד. (1) פסק דין להיתר נישואין יועבר לאישורו העקרוני של נשיא בית הדין הרבני הגדול.

(2) זקוק היתר נישואין לחתימת מאה רבנים, תעביר מזכירות הרבנות הראשית לישראל את ההיתר, אחרי אישור עקרוני של נשיא בית הדין הרבני הגדול, למאה רבנים לשם חתימה. לאחר מכן יוחזר ההיתר לבית הדין האזורי לביצוע התנאי או התנאים שבהיתר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

(3) היתר הנישואין אינו בר־ביצוע אלא לאחר שיקבל אישור סופי מנשיא בית הדין הגדול.

קעה. המזכירות תחזיר את ההיתר, כאמור בסעיף הקודם, לבית-הדין הפוסק, לשם מתן צו הדרוש לביצוע פסק הדין להיתר נישואין.

קעו. (1) בעל המגיש בקשה להתיר לו לישא אישה על אשתו על יסוד טענה שאשתו חולה במחלת רוח, יפרט בבקשתו מקום הנישואין ותאריכם, מקום מגוריהם, אם יש להם ילדים או לאחד מהם, שמותיהם וגילם, תקופת מחלתה, מי הוא האפוטרופוס שלה, אם יש לה, ומי הם קרוביה הקרובים אליה ביותר הנמצאים בארץ.

(2) אין לאישה אפוטרופוס, לא ידון בית הדין בבקשה לגופו של העניין אלא לאחר שבית הדין ימנה לה אפוטרופוס שייצג אותה בפניו ויגן על זכויותיה.

(3) בית הדין, בדונו על דבר מינוי אפוטרופוס על האישה, יחליט את מי להזמין לשיבה ואם לפרסם את דבר הדיון בעניין המינוי.

(4) הודעה על הדיון תישלח לאפוטרופוס הכללי.

קעז. לא יורשה איש לשאת אישה על אשתו אלא אם קיבל פסק דין להיתר נישואין מבית דין בישראל, כאמור לעיל. אולם אם קיבל בעל היתר נישואין בחוץ לארץ בהיות בני הזוג תושבים שם, רשאי בית הדין, על סמך נימוקים מיוחדים שיירשמו, לתת פסק דין להיתר נישואין על סמך ההיתר מחוץ לארץ, כאמור לעיל, באישור נשיא בית הדין הרבני הגדול.

בהתאם לתקנות הדיון יש צורך למנות לאישה אפוטרופוס לדיונים. על כן על המבקש להודיע לבית הדין, תוך שבעה ימים, האם מונה אפוטרופוס לאישה בבית המשפט ואם כן, מהם פרטיו. במידה ולא מונה אפוטרופוס בבית המשפט, בית הדין ימנה אפוטרופוס לאישה, את אחד מקרובי האישה בדרגה ראשונה. על המבקש להודיע לבית הדין, תוך שבעה ימים, מי יכול לשמש אפוטרופוס לאישה.

בנוסף, לצורך קביעת מצבה הרפואי של האישה בית הדין ממנה מומחה מטעם בית הדין לבדיקת האישה. בית הדין ממנה את ד"ר אלי ורטמן כמומחה מטעם בית הדין.

מבוקש מהמומחה לבדוק את האישה ואת החומר הרפואי הנמצא בידי הבעל ולהכין חוות דעת על מצבה הרפואי של האישה. מבוקשת התייחסות למצבה הרפואי של האישה כיום, וכך התייחסות לשאלה האם המצב הוא הפיך או בלתי־הפיך.

על הבעל לפנות למומחה לצורך תאום בדיקת האישה, הבעל יעביר למומחה את כל החומר הרפואי של האישה הנמצא בידי. להלן פרטי המומחה: ד"ר אלי ורטמן מרפאות מרחב [...]

במהלך הדיון המקדמי התברר שהאישה אינה מסוגלת להופיע לדיונים, והבעל מונה על ידי בית המשפט כאפוטרופוס על האישה. בית הדין הבהיר לבעל שלצורך הדיון בבקשה למתן היתר לשאת אישה שנייה, יש למנות לאישה אפוטרופוס מקרובי משפחתה – שיעמוד על זכויותיה במהלך הדיון. להלן החלטת בית הדין מיום י"ח באדר תשע"ח (5.3.18) שניתנה לאחר הדיון המקדמי:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בפני בית הדין בקשת המבקש לקבלת היתר נישואין.

בדיון המקדמי שהתקיים היום שמע בית הדין את בקשת המבקש כמופיע בפרוטוקול בית הדין.

לאור האמור מחליט בית הדין כדלהלן:

א. קובעים מועד לדיון ליום כ' באדר תשע"ח (7.3.18) בשעה 12:00.

ב. על המבקש להביא למועד הדיון קרוב משפחה מדרגה ראשונה של האישה המסכים להיות אפוטרופוס על האישה, במועד הדיון בית הדין ימנה אפוטרופוס לאישה.

במהלך הדיון הנוסף, בפני הרכב מלא של בית הדין, הופיעה אחותה של האישה וכן אחיינ של האישה. קרוביה הסכימו להתמנות כאפוטרופוסים על האישה בדיונים בבית הדין. בית הדין מינה את אחות האישה הגברת [אלמונית] ואת האחיינ של האישה מר [אלמוני] כאפוטרופוסים לדיון עבור האישה הגברת [פלונית] לצורך הדיונים בבית הדין. הבקשה למתן היתר לשאת אישה שנייה נשמעה בבית הדין בנוכחות האפוטרופוסים של האישה. האפוטרופוסים של האישה הסכימו לבקשה, הם נימקו את הסכמתם במצב הקשה שבו שרויה האישה, ולנוכח התחייבות הבעל להמשיך לתמוך באישה ולהסדיר את הטיפול בה. בית הדין בחן את מצבה של האישה, את צורכי טיפולה ואת יכולות הבעל לטפל באישה, וכפי שיתבאר בהמשך.

בהתאם לתקנות הדיון, מידע על הדיון ופרטיו הועברו לאפוטרופוס הכללי לצורך קבלת עמדתו, וכך נאמר בהחלטה מיום כ"ה באדר התשע"ח (12.3.2018):

בית הדין בדעה שיש מקום למתן ההיתר, בשל מחלתה הבלתי-הפיכה של האישה.

בטרם מתן החלטה מפורטת והעברתה לנשיא בית הדין הגדול, מבקש בית הדין לקבל את עמדת האפוטרופוס הכללי לבקשה.

לאור האמור המזכירות תעביר את ההחלטה, פרוטוקול הדיון, הבקשה והמסמכים הרפואיים המצורפים לתיק לידי נציג האפוטרופוס הכללי למתן התייחסות תוך שבעה ימים.

למרות הזמן שחלף, לא התקבלה תגובה מאת האפוטרופוס הכללי. מנגד, הבעל הגיש בקשה לזירוז מתן ההחלטה היות שהוא מבקש להינשא בשנית ביום ל"ג בעומר הקרב ובא. על כן תינתן בזאת החלטה מפורטת שתועבר לאישורו העקרוני של הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א, נשיא בית הדין הגדול.

במהלך הדיונים התברר שהמומחה הרפואי שאותו מינה בית הדין, כבר בדק את האישה וחוות דעתו הונחה בפני בית הדין במהלך הדיון האחרון. כמו כן הוצג בפני בית הדין במהלך הדיון האחרון חומר רפואי עדכני, זאת בנוסף לחומר רפואי נוסף המצוי בתיק מעת פתיחתו.

לאחר שמיעת טענות הבעל והאפוטרופוסים של האישה וכן לאחר העיון בחומר הרפואי עולה שהאישה, כיום כבת חמישים ושש, סובלת מקיהיון (דמנציה, שיטיון) ואובחנה כחולת אלצהיימר. האישה שוהה מזה כשנה וחצי במוסד – בבית האבות [...] במחלקת תשושי נפש א'. האישה נמצאת במצב קשה מאוד, הן מבחינה גופנית והן מבחינה נפשית. האישה עברה בדיקת 'אם-אר-איי' (M.R.I) שקבעה שתאי מוח בראשה נפגעו. האישה אינה מזהה אף אחד, אינה מדברת והיא סיעודית לחלוטין. היא מסוגלת רק ללכת, אך אינה מסוגלת לאכול לבד ויש צורך להאכיל אותה ואין היא שולטת בסוגרים. מחלת האישה החלה לפני כארבע שנים ומאז המצב

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הולך ומדרדר. מצבה הנפשי של האישה קשה אף הוא, היא חסרת שיפוט ותובנה לחלוטין, מוגדרת תשושת נפש, אינה מתקשרת, נמצאת באי־שקט משמעותי, בוהה, לא ממקדת מבט ובעלת אפקט שטות.

כאמור המומחה שמינה בית הדין בדק בעבר את האישה, להלן חוות דעת המומחה ד"ר אלי ורטמן ממרפאת מרחב, מיום כ"א בתמוז תשע"ו (27.7.16):

הנידון: גב' [פלונית]

גב' [פלונית] בת חמישים וארבע, אשר מפתחת תסמונת שאובחנה כמתאימה ל Frontotemporal dementia במהלך כשלוש השנים האחרונות.

הגיעה לקביעת ניסיון טיפולי בהפרעות ההתנהגותיות כדלהלן ולניסיון רוויזיית ההפרעה הניוירו־התנהגותית ממנה סובלת.

סובלת מהפרעה קשה בתפקודים אקז־קוטיביים, הפרעת impulse control עם stimulus boundedness קשה, אגיטיביות עם אי־שקט פסיכו־מוטורי קשה, התפרצויות זעם, הפרעת דיבור ראיטריבית. שומרת ניקיון בצורה אובססיבית – מרימה כל נייר, איבוד שליטה על השתן, משמיעה קולות מפחידים מול אנשים, הפרעת שיפוט קשה – מסוגלת להושיט יד ולקחת אוכל משולחן אחר בעת היותה במסעדה. ישנה כראוי.

נמצאת בפעילות מועדון יום.

תלויה בתפקודה בהשגחה של עשרים וארבע שעות ביממה.

לציין דמנציה אצל האם בגיל שישים.

עברה בידוד נרחב שהיה שלילי אך לא בוצע ניקור מותני למרות המלצה לבצעו בבדיקת PET/CT של המוח ב־2.5.2016 – נמצאת ירידה בקליטת FDG באונות הפרונטאליות באונות הטמפוראליות (יותר משמאל) ובאונות הפריאטליות, אשר סוכמה כמתאימה לדמנציה פרונטו־טמפוראליות עם הסתברות נמוכה יותר לדמנציה קורטקלית אחורית.

במרפאה –

באי־שקט פסיכו־מוטורי stimulus boundedness, פרסברצית שפה, imitation behavior, הפרעת שיום, קושי הבנה ודיבור, פרסברטיות מוטוריות (העתקת לולאות), לא תופשת הקונטקסט בו נמצאת.

לחץ הדם בישיבה מימין – 155/104, דופק – 85 סדיר

הוצגה חוות דעת עדכנית מאת ד"ר אילנה ציפקין־מרקוביץ, רופאה בבית האבות [...] המוסד שבו שוהה האישה. בחוות הדעת האישה מוגדרת כתשושת נפש, להלן חוות הדעת המפורטת מיום י"ט באדר תשע"ח (6.3.2018):

מדובר באישה בת חמישים ושש. גב' [פלונית] סובלת מדמנציה מאוד מתקדמת, אינה מתמצאת במקום ובזמן, אינה עונה לשאלות לעניין. 1/30 MMTE עקב אי־שקט פסיכומורי, מטופלת על ידי פסיכיאטר.

בבחינת תפקוד עזרה מלאה ברחצה, הלבשה, הכוונה בכל פעולה כולל אכילה.

מוגדרת כתשושת נפש, אינה מסוגלת לדאוג לענייניה,

עקב פגיעה מוחית המצב בלתי־הפיך.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתיק נמצא מכתב מאת ד"ר סברדליק אנה, מומחית בפסיכיאטריה, מיום כ"א במרחשוון תשע"ז (22.11.2016) בו נקבעה הבחנת מחלת האישה וכן שהאישה תשושת נפש. להלן סיכום המכתב:

לסיכום, מדובר באישה בת חמישים וארבע אשר סובלת מ־

advanced frontotemporal Dementia [...] חסרת טיפול [...] לחלוטין איננה מתפקדת [...] עונה בהחלט על קריטריונים של תשושת נפש.

בית הדין מקבל את האישורים הרפואיים כאמינים בשל העובדה שלרופאים קיימת נאמנות לקביעת מצב האישה לצורך מתן היתר לבעל לשאת אישה שנייה. אף לרופאים שאינם בני ברית ניתנה נאמנות ומכל שכן שניתנה נאמנות לרופאים שהם בני ברית, כמובא באוצר הפוסקים (אבן העזר סימן א סעיף י אות יב):

כתב בשו"ת מהר"ם שיק אבן העזר (סימנים ב, ג) דאף רופא נכרי אם הוא מומחה לרבים כמו מנהל בית חולים וכיוצא בזה נאמן להעיד שאין תקנה למחלתה ואף שלא העיד בפנינו רק הביאו כתב ממנו דהוי כערכאות שנאמנים כמבואר בחושן משפט (סימן סח), וכן כתב בלבושי מרדכי (סימן פ).

לאור מחלת האישה המוכחת, הגופנית והנפשית, ולאור חוסר תפקוד האישה אפשר להתיר לבעל לשאת אישה שנייה כמבואר בשולחן ערוך (אבן העזר סימן א סעיף י):

רבינו גרשום החרים על הנושא על אשתו [...] הגה: [...] ובמקום שאין הראשונה בת גירושין, כגון שנשתטת או שהוא מן הדין לגרשה ואינה רוצה ליקח גט ממנו, יש להקל להתיר לו לישא אחרת (כן משמע בתשובת הרשב"א).

ההיתר האמור נאמר להלכה, בין שהבעל קיים מצוות פרייה ורבייה ובין שלא, וראה על כך באוצר הפוסקים (אבן העזר סימן א סעיף י אות ג). ובנדון דנן, הבעל לא קיים עדיין מצוות פרייה ורבייה, אם כי הבעל לא טען שרוצה לשאת אישה בת בנים – היכולה עדיין לילד.

דברי הרמ"א להתיר לבעל לשאת אישה שנייה כשאשתו נשתטת, פשטו הלכה ולמעשה בתשובות הפוסקים, למרות דעת הרש"ל שחלק וכתב שאין לבעל תקנה. דעת הרש"ל והפוסקים החולקים עליו הובאו בדברי הב"ח (אבן העזר סימן קיט), וכדלקמן:

וכתב מהר"ר שלמה לוריא וזה לשונו:

והאידינא דאיכא חרם דרבינו גרשום שלא לגרש בעל כרחא ולא לישא אחרת אין לו תקנה כאשר פסק ראבי"ה (סימן תתקכא) הלכה למעשה וכתבתיו בספרי (ים של שלמה) ביבמות (פרק יד סימן ג).

עכ"ל. וכן כתב עוד בתשובותיו (סימן סה) ושם העתיק תשובת ראבי"ה ושחלק על רבינו שמחה וכן פסק מהר"ר מיניץ בתשובותיו (סימן י).

אכן קיבלתי על שם הרב מהר"ר שכנא ז"ל שהתיר לישא אחרת הלכה למעשה דבמקום מצות פריה ורביה לא תיקן רבינו גרשום כל עיקר. גם חכמי ורנקבורט כתבו תשובה ארוכה על זה ונמנו להתיר והסכימו עמהם כל חכמי אשכנז ורוסי"א והיינו דוקא לייחד לה כתובה וליתן גט ליד אחד להיות שליח להולכה שיהיה בידו הגט והכתובה עד שתשתפה ומכל מקום כל הזמן שלא נשתפית חייב לייחד לה בית בפני עצמה ושישמרוה ממנהג הפקר וליתן לה מזונותיה וחייב בתנאי כתובה כדברי הרמ"ה ז"ל וכן כתב מהר"ר משה איסרלש (סימן א סעיף י) דיש להקל להתיר לו לישא אחרת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דברי הב"ח שהכריע להקל הובאו להלכה בדברי הט"ז (בסימן א ס"ק יז) ובדברי הבית שמואל (סימן א ס"ק כ"ג) ביחס לאישה שנשתטת. פוסקים רבים אימצו להלכה מתן היתר בנדון כנדון דגן ואין למנותם כי רבים הם.

בנדון דגן אין ספק שהאישה מוגדרת כנשתטת ונראה שמצבה הוא בלתי־הפיך. התדרדרות האישה החלה לפני ארבע שנים ומאז החמיר מצבה. אומנם לצורך מתן ההיתר אין צורך בקביעה שהמצב הוא בלתי־הפיך – די בכך שהמצב נמשך למעלה משנה ומחצה, כדי להגדיר את האישה כאישה שנשתטת, וכמבואר בשו"ת יביע אומר (חלק ז אבן העזר סימן ב אות ד):

ראיתי לכמה רבנים בבתי הדין בישראל שאינם נותנים היתר נישואין אפילו למי שנשתטת אשתו או שחלתה חולי שאינה יכולה לשמש את ביתה, עד שיקבלו חוות דעת מהרופאים שאין תרופה למכתה. ובאמת שאין הדין כן, שאפילו לאשכנזים שקבלו חרם רבנו גרשום מאור הגולה: כל ששה עמה שנה או יותר בטיפול ברפואות ואישפוז בבית חולים, וטוען שקשה לו לסבול בלי אשה יותר, יכולים להתיר לו לישא אשה אחרת, וכמו שכתב הגאון מליבאוויטש בשו"ת צמח צדק (חלק אבן העזר סימן א) שמה שיש שרוצים להחמיר בנשתטת – שאפילו ישיג הבעל היתר ממאה רבנים, לא יתירו לו לישא אשה אחרת עד שיתברר לפני בית דין שלא יועילו לה רפואות תעלה, דבר זה אינו נראה לי כלל, שמאחר שזה כשנה ומחצה שאינה בדעתה, אם טוען שאי אפשר לו להמתין יותר, יש להתיר לו על ידי מאה רבנים לישא אשה אחרת, אף על פי שאפשר שאשתו הראשונה תתרפא לאחר מכן, וגדולה מזו כתב בשו"ת הריב"ש (סימן קנז) וכו'. עיין שם. והניף ידו שנית (שם סימן ב) וזו לשונו [לפנינו בשינויים קלים]:

ומה שכתבו הרבנים שאין לבעל לישא אחרת עד שיתברר לפני בית דין מומחים וכשרים שלא יועילו לה רפואות תעלה, ושאי אפשר לבן דעת לדור עמה, אין לדבריהם שרש ועיקר כלל וכלל, שהפוסקים כתבו סתם "נשתטת" ולא הטילו תנאים שהטילו הם, ועוד שהרי הבית שמואל (סוף סימן עט) כתב שאם ראה הבעל שהחולי של אשתו ארוך, אפילו בזמן הזה דאיכא חרם רבנו גרשום מאור הגולה יש לומר שיכול לגרשה, ואף על פי שבודאי אפשר שתתרפא, ובנשתטת בודאי שאין שום ספק שאם החולי ארוך יוכל לישא אשה אחרת, ואפילו אם אפשר שתתרפא אחר כך, מכל מקום אין מחייבים אותו להמתין, וכמו בנדון דידן ששהה כבר שנה ומחצה, כיון שאינו רוצה להמתין עוד אי אפשר להכריחו להמתין יותר, שזוהי חומרא בלי טעם,

וכו'. עיין שם [...]

ובשנת התשל"א בהיותי משמש בקודש במשרת הרב הראשי וראש אבות בתי הדין בתל אביב והמחוז, אספתי את כל אבות בתי הדין בתל אביב, והרצתי לפניהם דברים הנ"ל, ובקשתים לבל יחמירו יותר כמנהג בתי הדין הנ"ל, ובפרט בדור פרוץ כזה, והארכת עור בזה, ובמה שכתבתי להלן (סוף אות ו), והסכימו לדברי.

מדברי מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל עולה שאפשר לתת לבעל שאשתו נשתטת היתר לשאת אישה שנייה גם אם יכול להיות שהאישה תתרפא מאחר שעתה היא חולה למעלה משנה וחצי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נראה להביא ראייה ליסוד האמור מדברי הב"ח האמורים, שכתב שהבעל ייתן גט ליד שליח
להולכה עד שהאישה תשתפה, וכן מדברי הבית שמואל (בשולחן ערוך אבן העזר סימן א ס"ק כג)
שכתב בעניין להיתר כשהאישה נשתטית: "ואחר שתתראפא חייב לגרשה מיד, כדי שלא יהיה לו
שתי נשים."

ומשמע מדבריהם שההיתר ניתן מראש למרות הידיעה שייתכן שהאישה תתראפא, ותקבל את
גיטה בסוף. לא משמע שמדובר רק בדיעבד אם נתראפא כשלא היה צפוי כלל שתתראפא, אלא
משמע שאפשר להתיר גם אם ידוע מראש שיכולה להיות אפשרות שהאישה תתראפא, מאחר
שעכשיו היא חולה, ואם נתראפא בסוף חייב לגרשה כדי שלא יהיו לו שתי נשים. ועוד דנו
הפוסקים, במקרה שניתן לבעל היתר לשאת אישה שנייה כשאשתו נשתטית, והבעל עדיין לא
נשא אישה ובינתיים התראפא האישה, ודנו הפוסקים אם ההיתר עומד בתוקף, וכן דנו אם על
הבעל שקיבל היתר לבדוק מה מצב האישה לפני שנושא אחרת – ראה דעות הפוסקים בנדון
באוצר הפוסקים (אבן העזר סימן א סעיף י אותיות יג–יד). הרי שמציאות מתן ההיתר בדברי הפוסקים
היא גם במקום שבו האישה יכולה להתראפא. וראה עוד באוצר הפוסקים (אבן העזר סימן א סעיף י
באות יא). מכאן שבצד מתן ההיתר לבעל מאחלים לאישה רפואה שלמה ואין סתירה בין הדברים.

אשר לתנאי מתן ההיתר: התנאים המוזכרים בדברי הב"ח האמורים לעיל, הובאו להלכה
בדברי הפוסקים וכך נהגו בקהילות אשכנז, וכך הובאו תנאי ההיתר בדברי הט"ז (בשולחן ערוך
אבן העזר סימן א ס"ק יז) כדלקמן:

ובמקום שאין הראשונה בת גירושין כו'. כתב הב"ח: ראיתי מרבתי שקבלו
גם הם מגדולי עולם שיציעו הענין לפני הגדולים שבדור ויסכימו בהיתר זה
ויחתמו מאה רבנים על אותה הסכמה, וגם ישליש כתובתה ונדוניתה ותוספת
שכתב לה ביד בית דין, ואחר כך ישא אחרת. אבל לגרשה בעל כורחה לא
שרינן ליה. ובסימן קי"ט כתב עוד שיתן גט ליד שליח להולכה ויהא בידו עד
שתשתפה וכל זמן שלא נשתפה חייב ליחד לה בית בפני עצמו שישמרוה
ממנהג הפקר וליתן לה מזונות וחייב בתנאי כתובה.

מכאן שההיתר מותנה בקיום ארבעה תנאים, כדלקמן:

א. הסכמת מאה רבנים. בדברי בית שמואל (אבן העזר הלכות סימן א ס"ק כג) מובאת דעת
הכל בו שיש צורך שמאה הרבנים יהיו משלוש קהילות משלוש ארצות, וכך נהגו בקהילות
אשכנז ודלא כדעת הדרכי משה (שם אות ט), המובא בדברי הבית שמואל, שכתב שבזמן הזה אין
צריך להתיר על ידי מאה אנשים כי כבר כלה הזמן של חרם דרבנו גרשום ואינו אלא מנהג שנהגו
להחמיר.

ב. השלשת כתובה, תוספת כתובה ונדוניה.

ג. השלשת גט בידי שליח הולכה.

ד. חיוב הבעל ליחד לאישה בית בפני עצמו, כדי שישמרוה ממנהג הפקר, ולתת לאישה
מזונות וכן שאר חיובי תנאי הכתובה.

עתה נבחן את קיום התנאי ההיתר בנדון דנן.

א. הסכמת מאה רבנים: המבקש צירף חתימות של מאה רבנים משלוש ארצות להיתר
שקיבל בבית דין פרטי, כמצורף לתיק.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הסמכות למתן היתר לשאת אישה שנייה נתונה רק לבתי הדין הרבניים בישראל ובכפוף לקבלת אישור של נשיא בית הדין הרבני הגדול, הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א. בית הדין הפרטי אינו מוסמך לתת היתר מעשי לשאת אישה שנייה.

אכן לצורך קיום התנאי ההלכתי של צרוף מאה רבנים להיתר, יש לקבל את הסכמת מאה הרבנים להיתר ההלכתי שניתן היות שההיתר מבוסס על פי ההלכה, כמבואר לעיל, וכן נוספו בו טעמים נוספים להיתר משום פרייה ורבייה ומשום חשש להרהורי עבירה.

אומנם מאחר שהמבקש צירף רק את חתימות הרבנים ללא ציון שם הרבנים המצטרפים להיתר, על המבקש לערוך רשימה של שמות מאה הרבנים שחתמו על ההיתר ולהגישה לבית הדין. לאחר שהמבקש יגיש רשימה מסודרת של שמות מאה הרבנים שחתמו על ההיתר, בית הדין יאשר את קיום התנאי הראשון של צירוף מאה רבנים להיתר.

ב. השלשת כתובה, תוספת כתובה ונדוניה: במהלך הדיון בבית הדין הבעל הפקיד המחאה עבור הכתובה התוספת והנדוניה, ובכך התקיים התנאי השני. זאת בנוסף להפקדת המחאה עבור הכתובה, בבית הדין הפרטי.

ג. השלשת גט בידי שליח הולכה: המבקש אמנם השליש גט בבית הדין הפרטי, אלא שבית הדין הפרטי אינו מוסמך לסדר גט לאישה במקרה שתחלים, על כן על הבעל להשליש גט בבית הדין. על כן, לצורך מתן ההיתר, ייקבע מועד לדיון שבו ישליש הבעל גט לאישה.

ד. חיוב הבעל לייחד לאישה בית בפני עצמו, כדי שישמרוה ממנהג הפקר, ולתת לאישה מזונות וכן שאר חיובי תנאי הכתובה:

לעניין החיוב לייחד לאישה בית מובא באוצר הפוסקים (אבן העזר סימן א סעיף י אות ט):

ואם היא בבית החולים, כתב ספר שאלת שלום (מהדורא תניינא סימן לב) דהוי כייחד לב בית ומשומרת, וכן כתב בדבר משה (סימן מד) ומצריך שהבעל יתחייב להחזיקה בבית החולים ושלא יוציאה משם.

בנדון דנן, האישה נמצאת בבית האבות [...] במחלקה של תשושי נפש. בהתאם לאמור בפוסקים שבית חולים נחשב כייחוד בית וכמקום משומר, אפשר לקבוע שמחלקה סיעודית בבית אבות נחשבת למקום שבו הבעל מקיים את תנאי יחוד הבית לאישה, וכן דואג לכך שישמרו את האישה ממנהג הפקר. כך שבשהות האישה במוסד הבעל מקיים את תנאי ההיתר האמור.

במהלך הדיון בבית הדין התחייב הבעל להמשיך ולהחזיק את האישה במוסד האמור. התחייבות הבעל נעשתה בבית הדין בקניין המועיל ולשביעות רצון האפוטרופוסים של האישה. האפוטרופוסים אף ציינו שכיום יש ביטוח המכסה את רוב התשלום להחזקת האישה למשך חמש שנים. הבעל העמיד בטוחה בסך של 700,000 ש"ח לצורך קיום התחייבויותיו ובנוסף לכך התחייב לטפל בהשגת השתתפות מערכת הבריאות בטיפול באישה.

בשהות האישה במוסד הבעל מקיים גם את חיובי מזונות האישה ושאר תנאי הכתובה היות שבמוסד דואגים לכל צורכי האישה.

בית הדין נותן תוקף של פסק דין להתחייבות הבעל להחזקת האישה במוסד [...] האפוטרופוסים האמורים רשאים לגבות את חיובי הבעל בהוצאה לפועל. עם הסכמת האפוטרופוסים להתחייבות הבעל, קבלת הקניין ומתן תוקף של פסק דין לחיובי הבעל, עומד הבעל בקיום התנאי הרביעי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מהאמור עולה שעם השלמת תנאי ההיתר כמפורט לעיל, אפשר יהיה להתיר לבעל לשאת אישה שנייה על אשתו. כל זאת בכפוף לקבלת אישורו של נשיא בית הדין הרבני הגדול, הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א.

הרב מאיר פרימן – אב"ד

אני מצטרף לאמור.

הרב מאיר קאהן

אני מצטרף לדברי האב"ד.

הרב יצחק רפפורט

לאור האמור מחליט בית הדין:

1. בית הדין נותן תוקף – גם הלאה – למינוי אחות האישה הגברת [אלמונית] ואחיין האישה מר [אלמוני] כאפוטרופוסים לדין עבור האישה הגברת [פלונית] לצורך הדיונים בבית הדין.
2. באופן עקרוני, בית הדין נעתר לבקשת הבעל מר [פלונני] למתן היתר לשאת אישה שנייה על אשתו.
3. ההיתר מותנה בקבלת אישורו העקרוני של נשיא בית הדין הרבני הגדול, הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א.
4. על הבעל להציג בבית הדין רשימה מסודרת של שמות מאה הרבנים שחתמו על ההיתר ההלכתי, שקיבל בבית הדין הפרטי.
5. המחאה לפירעון כתובת האישה הושלשה בבית הדין.
6. המזכירות תקבע מועד לדיון, לצורך השלשת גט לאישה.
7. בית הדין נותן תוקף של פסק דין להתחייבות הבעל להחזקת האישה במוסד [...] האפוטרופוסים של האישה, רשאים לגבות את חיובי הבעל בהוצאה לפועל, לאחר שהבעל יקבל אישור סופי לשאת אישה שנייה.
8. אם יתקבל האישור העקרוני האמור בסעיף 3 ויבוצעו תנאי ההיתר האמורים בסעיף 4 ובסעיף 6, הבקשה תועבר לנשיא בית הדין הגדול לקבלת היתר סופי.
9. היתר הנישואין אינו בר ביצוע אלא לאחר שיתקבל אישור סופי מנשיא בית הדין הגדול הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א.

המזכירות תעביר העתק ההחלטה ללשכת נשיא בית הדין הגדול.

ניתן ביום ל' בניסן התשע"ח (15.4.2018).

הרב יצחק רפפורט

הרב מאיר קאהן

הרב מאיר פרימן – אב"ד